

ACC. N:R. M 7463 : 1-37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress: f.d. Bruksarbetaren
 xxSöcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

Adress: Gruvgatan 4 A, Höganäs. Födelsedag: 19/7

Nyåret.	s. 1.
Stjärngossar.	s. 2.
Tjugondagen.	s. 3.
Fastlagen.	s. 4.
Vårfrudagen.	s. 5.
Påsk.	s. 6.
Valborgsmässoafton och L:a maj.	s. 7.
Kristi Himmelsfärdsdag.	s. 8.
Midsommar.	s. 9.
Pingst.	s. 10.
Mikaëli marknad.	s. 11.
Mårten.	s. 12.
Lucia.	s. 13.
Julen.	s. 14.
Julaftonsmorgon i fabrikena.	s. 16.
Julbock.	s. 17.
Renstedt, - klok.	s. 18.

Skriv endast på denna sida!

ej (Kullamannen.)	s. 19.
Bäckamannen, Bäckahästen.	s. 20, 21.
Timmerlastning.	s. 22.
Vädermärken.	s. 23.
Troll.	s. 24.
Trollkåringar.	s. 25.
Gastar.	s. 27.
Stjåla kol vid rönn.	s. 28.
Ljusinbrinning.	s. 29.
Vad brukade man skrämna.	s. 30.
Vättar.	s. 31.
Potta Långhaka.	s. 32.
Se lik.	s. 33.
Spökeri i smedjan.	s. 34.
Arbetet i gruvorna.	s. 35.
Gruvvarsel.	s. 36.
Gatunamnens uppkomst.	s. 37.

ACC. N:R.

M. 7463 :/.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyåret.

- Förr sköt de in det nya året på nyårsnatten mellan 12-1, men numera får de inte ens skjuta ute på landet, eftersom inga får hagevär. När klockan slagit 12, började emellertid förr i tiden skotten gå.
-Förekom det aldrig att man gav varandra nyårspresenter?
-Nej. Det har "nack vatt innan jag minns".
-Förekom det aldrig att någon gick årsgång eller adergång?
/ordet förklarar/
-Nej, det har jag aldrig hört. Men de flesta gick i kyrkan nyårsdagen för att få höra vilka som voro nyinflyttade, vilka som voro döda och födda.
-Tog man inga vädermärken vid nyåret?
-Nej. Men de gamla hade sina märken året runt./Se Vädermärken/

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7463 : 2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken:~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stjärngossar.

-I allra äldsta tid brukade stjärngossar gå omkring i stugorna, men det var före min tid. En var Herodes, en var Jungfru Maria med Jesusbarnet, och dessutom var där alla apostlarna. Judas var kassör och tog emot pengarna, som de skulle ha sedan de sjungit. Men hela det där blev förbjudet.
-Varför blev det förbjudet?
-De slogs och ställde till väsen i stugorna sedan de blivit trakterade. De gick ju på många ställen och när de så fått sprit på alla ställen, tog naturen ut sin rätt, och de hamnade på golvet och började sjunga sluddrigt. Stjärngossar har jag aldrig själv sett, men de förekom i min svärfars tid. Det är minst 80 år sedan svärfar var stjärngosse - han hörde nämligen till dem som var med.
-Vem var Petterssons svärfar?
-Det var Gustav Nyman, en kolhuggare. Han hade varit med och sjungit som stjärngosse.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7463:3

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

~~Socken:~~ H ö g a n ä s S t a d

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tjugondagen.

-När de körde ut julen vid Knut, klädde stora karlar ut sig till tomtar, och när de kom in i stugorna frågade de:

-Är Knut hemma?

Sa' man då

-Ja det är han, började de söka runt omkring i stugan med sina stora käppar för att köra ut Knut. Nu springer mest småglyttar, men folk tar inte gärna emot dem utan kör ut dem när de kommer.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7463 : 4

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken x H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svate Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlagen.

-Hur firades fastlagen?

-För det första satte man in ris i pottor, för att det skulle slå ut, för det andra gick man ut på fastlagssöndagsmorgonen för att daska dem som voro sent uppe. De som inte "reste på sig" /=steg upp/ fick smaka på riset. Denna sedvänja förekom i hela Kullabygden. Alla skulle vara uppe tidigt, inte minst drängarna. De skulle vara uppe och måga fort-eljset blev det dåligt för dem. Dessutom åt man bullar vid fastlagen, men det var inte sådana bullar som vi ha nu utan vanliga släta bullar utan grädde. Mor brukade själv baka dem hemma hos oss. Hon tog litta rågmjöl, malet med litta fint, och det fick vi vara nöjda med. Nu skall det uppväxande släktet leva på karameller, kaffe och fint bröd, annars dör de. Men det var andra tider förr.

-Förekom inte eldar vid fastlagen?

-Aldrig. Men vi slog katten ur tunnan. Små glyttar klä ut sig än i dag här uppe. I Farhult där red de runt omkring möllan, och de hade t.o.m. en levande katt i tunnan. De som deltog hade dragit på sig vita skjortor "utanpå alltihop". Det blev emellertid sedan förhjudet att ha en levande katt. Den som lyckades slå katten ur tunnan, blev kattakung, och efteråt hade man kattagille.

-Var slog ni katten ur tunnan här i Höganäs?

-På Ryd på ett par ställen, i gruvgården och vid Allégatan vid ett bageri och bryggeri.

ACC. N:R

M 7463:5.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vårfrudagen.

- ✓ -Firades Vårfrudagen på något särskilt sätt?
-Nej, men min gamla mor brukade säga, att vi då skulle lägga oss i dagsljus. "Tredje torsda'n i Tor träder tranan på Skånes jor", sa' hon. Tranan gick i land i Ystad, och sedan tog hon ett tranaträd/=transteg, d.v.s. så långt en trana förmår trampa/varje dag tills hon kom hit upp till Höganäs.
-Sade man aldrig att tranan knackade på fönsterrutan eller att tranan kom med godsaker åt barnen?
-Nej, det hörde jag inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7463:7

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Socken:~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Hur firades siste april?

-Då slog sig några ihop och gick ut och sjöng maj i by. Helst skulle man ha musik med sig, för då gick det bäst. Vi sjöng majvisan och så fick vi ägg och pengar, som vi använde till äggagillet efteråt. På landet bjöd de pigorna med på gillet. Än i dag sjunger de maj på landet, men bönderna kör i allmänhet väck dem. De där majsjungningarna utartade rätt mycket. De låg uppe i skogarna efteråt och drack fylla.

-Drack man aldrig sav från träden?

-Jo, det gjorde vi som pojkar, men det är längesedan.

ACC. N:R.

M. 7463:6

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

xSöcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVPåsk.

-Hur firades påskan och vad hittade ni på då i gamla Höganäs?

Var begreppet dymmeln känd här uppe?

-Dymmeln visste vi allt vad det var. Skärtorsdagen skulle man

helst hålla sig inomhus, ifall trollkärningarna släppte ner

något när de kom flygande. Skärtorsdagen gjorde vi dessutom

"greslor"/en spade med ett långt skaft, ett bakredskap som

- bönderna använde/. Dessutom förfärdigade vi en kvatts och en riva. Dessa figurer skar vi av trä. Somliga gjorde dem av papp eller papper, och så hängde vi dem på folk när de inte såg oss samt hade förfärligt roligt åt dem som gick omkring med figurerna på ryggen.

-Tog ni inte in påskris?

-Somma tog in.

-Hur firades t.ex. långfredagen?

-Långfredagen skulle man vara i stillhet.

Likaså påskdagen. Det enda man fick göra var

att fördrå kreaturen. Och så roade vi oss med

äggrullning under påskan. Vi tog en takpanna

och lade den i lutande ställning mot en sten

och så bredde vi ut fin sand. Spelreglenna

voro: 1 öre "när det slog te".

-Bakades inte särskilt påskbröd?

-Nej.

-Förekom inte heller påskgröt?

-Nej. Till påskan hade vi lutfisk och senap.

Likadant vid julen.

Gresla/med
knappnål/

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7463:8.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

x ~~Socken~~: H ö g a n ä s S t a d .

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kristi Himmelsfärdsdag.

Kristi Himmelsfärdsdag hölls "helig", och man hade inga fester
alls då.

ACC. N:R.

M 7463:9

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Socken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommar.

-Hur firades midsommar?

-Med majstänger.

-Var hade man majstång förr i Höganäs?

-Låt mig se - vid gamla verksta'n på Ryd var en, där vägen går mellan prästens och Godtemplarorden var en, här inne i gruvgården var en, vid stora längan/=nu kontorsbyggnaden/ var en, och nere vid sjölängorna/=nu radhuset/ var en. Allt som allt hade vi sålunda fem majstänger, och det var att gå från den ene till den andre hela natten igenom. Vid majstängerna sutto spelmännen och gned sina fioler, men något betalt hade de inte. De dansande gav i stället spelmanspengar. Folk blev gärna fulla och slogs vid majstängerna, så det blev förbjudet att resa majstänger under kapten Nordenfelts tid. Bolaget satte i stället upp dansbana och reste majstänger, två stycken, vid Tivoli.

-Förekom aldrig utklädda midsommarbrudar?

-Nej.

-Förekom inte heller midsommareldar?

-I allmänhet inte, men de hade på berget ett par gånger, det minns jag.

-Sade ni bara majstång eller kallades stängen för något annat?

-Vi sade bara majstång. Ingenting annat. Och likaså sade vi bara midsommar, aldrig S:t Hans e.d.

ACC. NR.

M. 7463:10.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pingst.

-Hur firades pingsten?

-Med utflykter i det gröna. Vid pingst tog vi alltid till Haga eller Skallebacken. Där var stor dansbana. Vid Haga var dock inte någonting i äldsta tid. Haga kom till senare. Det var billigt att göra en sådan utflykt. En bonde körde fram och tillbaka för 3 kronor, och så höll han där hela dagen. Han körde med ett helt lass för de tre kronorna.

Förekom inte utklädda lövgubbar?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

7463:11.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
XXXX Socken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mikaeli marknad.

-När det varit midsommar, så sa' folk:

-Nu har vi ingen helgdag förrän Mikaeli dag.

Marknaden hölls den sista lördagen i oktober, och för att arbeta in tiden, skulle vi upp kl. 3 på morgonen och så arbetade vi till klockan var 12, då vi gick på marknaden. Annars om dagarna började vi arbetet kl. 5 och slutade kl. 7. Här var inga butiker förr i tiden, så marknaden spelade en mycket stor roll. Här var bara ett torg på den tiden, vid nuvarande Stads- hotellet, och på marknaden såldes nyttiga varor, karameller och leksaker. Till marknaden hörde också ett stort nöjesfält. Här var väldigt med taskenspelare, som hade apor, björnar och andra vilda djur med sig. Det kostade ingenting att se på. Vi gick omkring och tiggde ihop pengar i mössan efteråt. Att se på vilddjuren i burarna kostade ingenting, men man inte ville ge något frivilligt, men att gå in i cirkusen kostade några skillingar i entré. Men marknadsstånden voro minst lika viktiga som nöjesarrangemangen. Här var en butik ute på hörnan, en på Ryd och en i Höganäs, det var allt vad här var på den tiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7463:12

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—

Mårten.

-Hur firades Mårten?

-Egentligen skulle man då ha gås även i äldsta tid, men de som inte hade råd med en gås, hade en höna. Vi hemma hos oss brukade slakta ett l a m m , när vi inte hade nå'tt annat. Lutfisk hade vi däremot aldrig, men det hade vi vid påsken och julen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463 : 13.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter "elin
Härad: L ü g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lucia.

-Har man aldrig firat Lucia på något sätt?
-Jo, jag minns mycket väl, att några tjejer gick och sjöng
Staffansvisan vid Lucia?
-Var det verkligen den 13 dec. före julen?
-Ja det var det. De hade krona på huvudet med små ljus i.
Ute på Ryd var några tjejer, "som gick och stolla med det".
Men det blev förbjudet att sjunga.
/varför kunde berättaren inte säga/

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7463:14

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter "elin

Härad: L u g g u d e

Adress:

xSöken: H ö g a n ä s S t a d .

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJulen. I.

-Hade ni julgran vid julen i äldsta tid?

-Alltid julgran. Det var ju inte så svårt att få tag i en gran. Det var bara att ta en i skogen.

-Klädde granen?

-Ja, men det var nog mest för att roa barnen. Vi hade ljus i, alla sorters, dessutom papperspåsar med karameller i samt bilder som vi köpte i butikerna. En stjärna i toppen betraktades såsom något mycket fint.

-Hur hade man det ordnat med julklapparna?

-Julklapparna kastades in. Fångades den som kastat dem, måste denne gå med in och äta och dricka. Men det var just det de inte skulle. Vi pojkar gick gärna till våra fästemör, och de visste oftast var vi voro gömda samt fångade oss. Vi kunde t.ex. smyga oss in i köket och stå på lur där för att kasta in klapparna vid lämpligt tillfälle, men så gällde det att komma iväg så fort som möjligt, så att ingen såg en. Julklapparna bestod oftast av "mjölkakoppar", ljus eller ljusstakar.

-Hade ni aldrig halm på golvet?

-På landet hade de halm på golvet, men här i Höganäs hade de mest grane som de strödde på golven. När jag växte upp började de lägga brädgolv men förut hade de haft lergolv. På brädgolven ströddes sand eller granris. Förr var här gott om granar, men nu ha de rödjat.

-Brukade någon skjuta på julafton?

-Ja. De sprang och sköt i förstugorna, men det var bara lösa skott. Man hade "litta krut och litta papper", men det small dj-igt". Man sköt alltid på julaftonen. Det var s.k. julaskott.

forts.

ACC. N.R. M. 7463:15.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

- Varav bestod julmaten?
- Lutfisk med senap. Och så skulle vi ha brunkål och långkål.
Får jag inte långkål, är det ingen jul. När vi kom hem från
ottan, fick vi långkål. Stekt långkål och stekt fisk var en
stående rätt juldagsmorgonen i mitt hem. Ölet bryggde vi
alltid hemma.
- Fick fåglarna särskild kärve?
- Alltid.
- Stöptes ljusen hemma?
- Julljusen stöptes alltid hemma utom julgransljusen, som köp-
tes.
- Förekom julhögar?
- Nej. Var och en fick ta av bordet det där var.
- Blåstes julen in?
- Musiken/Bolagets orkester/ blåste in julen på julafton. Det
gör de ännu. Med bolagets instrument.
- Men för att återgå till julmaten när åt man och vad åt man?
- Hemma hos oss åt vi på kvällen vid 6-7-tiden, och vi hade
först lutfisk och sedan 2-3 sorters kål, såsom grönkål eller
långkål som vi sade. Efteråt hade vi risgrynsgröt, event. korn-
gröt. Och till julen hade vi fint bröd. Det förekom för resten
bara vid jularna. Annars åt vi grovt bröd året om.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7463:16.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

Söcken: H ö g a n ä s S t a d

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJulaftonsmorgonen i fabrikerna.

-Julaftonsmorgonen var förr i tiden en stor händelse här i Höganäs. På verkstaden, där jag arbetade hade vi julglögg, som vi kokte uppe i ässjorna. Nere på fabrikerna hade man arbetat veckor innan för att göra allting så jul-lik som möjligt. I alla fönstren stodo levande ljus, vilka man tände kl. 6 på morgonen. De syntes lång väg, ty det var ju kolmörkt ute. I taken hade man hängt upp utomordentligt vackra kronor med femtiotal's ljus i. Man hade också tagit in julgranar som man klätt. När dörrarna slogs upp, formligen trängdes folk för att komma in och beskåda glansen och deltaga i julglädjen. Det var inte så bevänt med jularna i hemmen förr, skall jag säga, så det var kärt för många att få vara med på morgonen. De gick och tittade, och de bekanta fick sig en knape och kaffe vid borden som stodo dukade i ett hörn. Men seden urartade så småningom. En del drack sig så fulla, att de inte kunde arbeta, så det hela förbjöds.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463 :17.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

Söcken: H ö g a n ä s S t a d .

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJulbock./I Köpenhamn/

-Julbock förekom intehär i Höganäs,men jag har varit med om det i Köpenhamn.Det var på Köpenhamns redd en julafton.Vi gick omkring i husen,och danskarna bjöd på brännvin.Jag var "huvud" i bocken och vågade inte sticka fram mitt riktiga huvud när jag skulle dricka.

-Varifrån voro de som klädde ut sig.Var det danskar?

-Nej,det var svenska sjömän från Orust.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:18.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Renstedt.

Renstedt var en man som kunde litet mer än äta med munnen. Han hade läst i sjätte Mosebok. En gång hade jag sällskap med honom från Skälderviken, men hade jag då vetat att det var Renstedt, hade jag blivit rädd.

En bonde hade en gång hittat ett lik i tången utanför Skälderviken. Liket hade han plundrat. Bonden var snål, hagalen, men han fick ingen ro efter likplundringen. Han gick då in till en gubbe i Smedstorp, Renstedt, som kunde litet mer än äta med munnen. Renstedt gav bonden råd. Han skulle skaffa sig en svart häst och lägga sig bakom den, så fick han sova. Bonden gjorde som Renstedt sagt, men på morgonen var hingsten rent löddrig, som han arbetat.

-Vad är jag skyldig nu?, frågade bonden.

-Ja, det kan du väl veta, menade Renstedt, som varit hos bonden över natten.

Renstedt fick en tolvskillning.

-Går du här ännu?, frågade Renstedt ut i tomma rymden.

-Jag kunde inte hitta ut, svarade spöket.

Bonden tog upp litet mer pengar och gav Renstedt.

En annan gång hemsöktes en bondgård av tjuvar. De stal frukt i trädgården, och gårdens ägare gick till Renstedt och frågade hur han skulle göra.

-Det är tjuvar i våra träd, sade bonden.

-De kan sitta där, svarade Renstedt kort och gott.

Nästa morgon satt de där också. Renstedt måste gå ut i trädgården och ge dem ett par kraftiga örfilar, innan de kunde komma loss, och så sa han:

-Tack ska' I ha för att I vaktat träna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:19.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~xxxx~~ Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kullamannen.

-Kullamannen hade ett ställe på berget. Han hade tre barn: Tor, Tora och Aril. Så blev han omgift med en le käring, som ville ta död på glyttarna. Hon rådde honom att bygga en båt och skicka iväg dem. Hon borrarde hål i båten. Mannen satte till seglen och gav sig iväg, men själv hade han en räddningsbåt vid sidan om. När han kom ut på öppet vatten lämnade han sönerna i sticket, och dessa flöt i land vid olika platser. Tor kom i land vid Torekov, Aril vid Arild, vid Arilds sten, och Tora vid Danmark. Arilds sten var förr i tiden en hel människokropp med huvud, bröst och allt. Men nu finns det bara en liten del kvar. I kapellet fanns Arilds skjorta. För ett tiotal år sedan var jag där borta, men då hade de bara en trasa som låg i en urna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:21.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Secken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bäckahästen.

De gamla talade också om Bäckahästen. Jag minns t.ex. att en bonde i Farhult en gång råkad ut för ett dylikt djur. En kväll ville en häst in i stallet. Drängarna lät den stå, ty de sågo att det inte var någon häst som hörde till gården, men så kom bonden ut och grep en huvudstod, som han kastade på hästens huvud. Hästen var då tvungen att följa med in i stallet. Han hade hästen och körde med den hela efterhösten och våren. Han hade alltså två hästar i stallet för en. Men så småningom tröttnade han på den, och då tog han av huvudstoden och sade: -Nu kan du gå, Bäckahäst.
Hästen flög iväg, och elden stod omkring den.

ACC. N:R.

M 7463:20.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bäckamannen.

- Har man aldrig talat om Bäckamannen här uppe?
-Om man har talat om Bäckamannen?? Jo, jo men san. Jag har till och med b r o t t a t s med Bäckamannen. Där som skolen nu ligger: Långaröd/ var alltid sumpigt och besvärligt att ta sig fram. När jag var 17 år kom jag i tjänst vid Bolaget och fick sköta deras ångtröska.
-Det kan jag inte sa' jag.
-Säg bara till drängen, han vet hur man skall göra, sa verk-mästaren.
Allra först skulle vi köra trösken en bit. Vi höll vid Röda ladan vid Bränneriet, där vi tröskade. Vi höll vad och blevo bjudna. Jag blev yr i hättan och kom inte iväg hem förrän det var mörkt. När jag kom hem frågade mor:
-Var har du varit?
-Vi har haft litta gille, sa jag. Men vad sitter ni och ser på, undrade jag.
-På Bäckamannen, svarade alla i korus.
-Den skall jag ta, skrek jag.
I detsamma flammade en låga till, och jag fick, så att jag damp till golvet.
-Vad var Bäckamannen för något?
-Det var gaser som tränger fram ur jorden.
-Har ni alltid kallat dessa lågor för Bäckamannen här uppe?
-Ja, det är Bäckamannen. Här har varit mycket med "Bäckamänner".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463: 22.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Timmerlastning. /Byggnadsmaterial/

På sommaren kom det rätt mycket timmer hit till Höganäs. De köpte timret från Göteborg, och skutorna hade det efter sig på släp. Avlastningen ägde rum ungefär vid Båthamnen. Man hade en häst, och så högg man tag i en stock, som hästen drog i land. En man stöd ute på flotten och satte fast kroken. Hästen vadade i sjön. Timret skulle sedermera användas till bygge.

ACC. N:R h 7463:23.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vädermärken.

Vid nymåne gick min gamla mor ut med psalmboken.

ACC. N:R.

M. 7463:24

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Socken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Högånäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Troll.

På Kullaberg var där troll. En smed bodde vid berget, och inne i berget bodde en trolltös. Så blevo de gifta. Men smeden var så led vid henne. Hantverkarna voro så lea förr. Det var mest att svälta och få pryl för gesällerna/ Detta sagt som en parentes/. En dag kom en bonde och ville ha skott, men smeden fick skon antingen för stor eller för liten.

-Får jag titta på den, sa' hustrun.

Hon rätade lugnt till den och sade:

-Se nu passar den säkert.

-Är du så stark?, frågade smeden förvånad. Att du då aldrig har gett mig stryk, undrade smeden.

-Jag håller dig mycket för kär för att vilja slå dig, sade hustrun.

Efter den dagen slog inte smeden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7463:25

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollkärningar.

Förr i tiden trodde man att det fanns trollkärningar, t.ex. borta i Farhult inte så långt härifrån. Min farfar och farmor berättade en gång en historia om en skräddare, som satt och sydde hos en bonde. Bondens hustru stod just i begrepp att bege sig av till Blåkulla, men skräddaren var en slug karl och anade oråd. Skräddaren stannade kvar i huset och fortsatte att arbeta, och rätt vad det var stack hustrun in huvudet och frågade:

-Ska' ni inte sluta i kväll?

-Åh jo, jag skulle bara ha detta färdigt, sa' skräddaren och stack nålen i tyget.

Men till sist måste bondhustrun i väg. Bondhustrun var trollkunnig, men skräddaren passade på henne och gjorde precis likadant. I spiskammaren hade hon fett, som hon smorde en gresla med.

-Nu min pojkar, kan ni gå och lägga Er, förklarade skräddaren hastigt och lustigt för gesällerna. Skräddaren hade hört, att bondhustrun sagt: "Opp genom skorstenen, Opp över alla trädtoppar och rätt fram till Blåkulla". Han sade därför efter precis samma formel och iväg bar det. Bägge två kom till Blåkulla, och där sutto alla vid ett stort bord. Pocker eller Horn Pär var högsta hönset. Pocker serverade själv, men de åt bara grodor, puggor och ormar. Efter måltiden blev det allmänt slagsmål, och de skar av kroppsdelar på varandra allt under det de sade "Sårt i kväll och helt i morgon". Skräddaren skar av örat på bondhustrun men sade tvärtom, alltså "Helt i kväll och sårt i morgon". Det blev så när de skar av t.ex. ett öra, därav sårt enl. berättaren. Örat stoppade han i fickan.

Nästa morgon kom bonden in till sin hustru som låg och sov och sporde, om hon inte skulle stiga upp.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr.

M. 7463:26.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
xSöcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollkärningar forts. 2.

I detsamma kom skräddaren, som övernattat på bondgården, in och sade:

-Hon vill nog inte visa sig.

Och så höll han fram örat som han hade i fickan. Så fick bonden veta, att han var gift med en trollpacka.

-Det är inte att undra på att hon inte vill stiga upp, sade skräddaren, ty här har jag hennes öra.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7463:27.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Socken:~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gastar.

—Förr i tiden var här fullt med gastar. Med gastar menade vi sådana som förliste på sjön, innan sjön blev invigd/ Med invigd menade berättaren detsamma som "inviga en kyrkogård" /. De ville ligga i vigd jord. En barnmorska bodde t.ex. vägg i vägg med oss vid Eric Ruuths skolan vid Allégatan, där vi bodde. Vi bodde i näst den sista farstun ner mot skolan till. En Lerbergare hade varit och hämtat henne. När de kom gående rätt över fäladen mot Lerberget till, kom där en gast. Mannen blev rädd och högg barnmorskan i armen. Barnmorskan var emellertid inte rädd, förtgastengutansade: "Går du mina vägar - jag går dina". Hon hade sett många gastar

ACC. NR.

M. 7463:28.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress: _____
 Socken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stjälta kol vid rönn.

Utanför Farhult ligger byn Helgaröd. Nere vid sjön står en rönn, som de kallade för Helgare-Rönn. Där förliste en gång en rysk skonare med man och allt. Skeppet dröv och kolen flöt upp på backen. Min farfar var fiskare och soldat, och han tog en säck kol. Men när han kom upp med säcken vid rönnen, fick han en örfil för att han stal kol.

-Går du mina vägar - jag går dina, sa' farfar.

Om morgonen var han så sjuk, att han knappt kunde röra sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 7463:29

Landskap: S k å n e Upptecknat av: "alter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

Ljusinbrinning.

/ Alldeles okänd i Höganäs. /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

7463:30.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress: _____

Socken: H ö g a n ä s S t a d .

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vad brukade man skrämna barnen med?

Svar: Sotaren. Eller också sade man "eljest kommer s p ö k e t
och tar dig". Men det var dumt, ty det gjorde barnen rädda.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. **7463**:31.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vättar.

Om julen när de kokt gröt, så satte man ut en tallrik gröt
åt vättarna. Vättarna kallades också för Goa Nisse.

ACC. N:R.

M. 7463:32.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Potta Långhaka.

Inne på berget bodde troll, trodde man. I Mjöhult bodde t.ex. en trollkärning, som kallades för Potta Långhaka. Potta Långhaka var en snål bondkvinna, som efter sin död troddes gå igen. När hon var död, voro pigor och drängar rädda för henne. Man flyttade henne ut på en äng och slog en påle genom kistan. En dräng hörde en gång en röst när han högg tag i kistpålen.

Man trodde att Potta Långhaka gick igen. En dräng ställde sig en kväll bakom dörren när han såg Potta komma gående mot gården. När Potta gick genom dörren, skrek hon:
-Stå du där, jag hittar dig nog, när du kommer ut.
Ute i halmstacken låg Goe-Nisse, som inte alls tyckte om Potta Långhaka.

-Hör du hjälp mig, sa drängen till Goe-Nisse.

-Tassetta fot, Tassetta fot, sa' Goe-Nisse.

Potta Långhaka och Goe-Nisse kom ihop och slögs, men Goe-Nisse puttade ned henne i brunnen.

Till sist grävde de ned henne och satte en ekpåle i kistan, så att hon inte skulle gå igen. Glyttarna hade en gång "kanesnurra" där nere. När de åkte, så hörde de under isen en röst som sade:

-Ricka, ricka bra, så kommer Potta Långhaka upp.

Potta Långhaka skulle ha rätt om själva Mjöhultgården, sades det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:33.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken~~ H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Se lik.

-Jag var en kväll ute och gick, och när jag kom till likboden, tyckte jag att jag såg ett lik. Jag gick ut på stora landsvägen och försökte lugna mig, men när jag skulle gå över kanalen, såg jag ett lik igen. Jag fortsatte och följde kanalen. Det var kallt i luften, men vattnet i kanalen, som kom från gruvorna, var varmt och det bildades därför imma i luften. Det såg ut som ett lik med likklädsel, men det berodde väl på att vattnet var varmt i kanalen, varvid dimslöjor bildades. En kan skrämman sig själv ibland.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:34

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u n d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spökeri i smedjan.

-Det larmade en gång rysligt inne i smedjan, och folk trodde att det spökade. Det slog i ett. Jag tog en kväll en stor tran-lampa och gick dit in. Gissa vad det var? Jo, en plåt på taket som lossnat och som vinden satte i rörelse.
-Förekom aldrig särskilda julasmällor i smedjan?
-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:35.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
~~xxSöcken~~ Höganäs Stad. Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Arbetet i gruvorna.

-Vi hade förr hästar som drog vagnarna från schakten till sjön. Min far var den siste som körde dessa vagnar från schakten. I en vagn gick 21 tunna. Hela vagnen lossades i båten på så sätt att en tapp togs ut. För att lässa ett sådant lass fick de 25 öre. De kunde lässa högst 3 lass per dag, och för tjänsten blev sålunda endast 75 öre om dagen. Detta var ackordarbete. Andra som arbetade hade 67 öre om dagen. Det var dagsverken. När jag gick och läste, skötte jag ägmaskinen, och jag hade 1.25 om dagen, vilket ansågs för oerhört mycket. Min far hade då endast 67 öre om dagen. Och när jag sedan lämnade det arbetet fick jag mindre betalt.

En gång i månaden bytte arbetarna om orter, parvid man lottade. På sedeln stod ortens namn.

När man arbetade nere i gruvorna, så hade man särskilda pinnar, som man stte på lasset som kördes upp. Den som tog emot lassen där uppe, placerade pinnen på en tavla, "blaren".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7463:36.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

xxSöcken: H ö g a n ä s S t a d .

Berättat av: Svante Pettersson

Uppteckningsår: 1947

Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGruvvarsel.

-Man hade inga särskilda gruvvarsel här i Höganäs. Det kunde knäcka i väggarna och då stöttade de så att det inte ramlade ner över dem.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7463:37

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~xxxx~~ Höganäs Stad Berättat av: Svante Pettersson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1860 i Höganäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gatunamns uppkomst.

Vid Gastagutan bodde en gammal gubbe som hette Gasten. Han var vid schaktet vid Gamsen. Därav Gastagutan, enl. berättaren

Regeringsgatan har fått sitt namn efter Hans Nilsson, som kallades för "Hans Regering", emedan han skrek så oerhört.